

Franckesche Stiftungen zu Halle

Salomonis, Regum hominumque, peccati labe laborantium, sapientissimi, Proverbia & Ecclesiastes

Breithaupt, Joachim Just

Magdeburgi, 1717

VD18 11104074

Caput Vigesium.

Nutzungsbedingungen

Die Digitalisate des Francke-Portals sind urheberrechtlich geschützt. Sie dürfen für wissenschaftliche und private Zwecke heruntergeladen und ausgedruckt werden. Vorhandene Herkunftsbezeichnungen dürfen dabei nicht entfernt werden.

Eine kommerzielle oder institutionelle Nutzung oder Veröffentlichung dieser Inhalte ist ohne vorheriges schriftliches Einverständnis des Studienzentrums August Hermann Francke der Franckeschen Stiftungen nicht gestattet, das ggf. auf weitere Institutionen als Rechteinhaber verweist. Für die Veröffentlichung der Digitalisate können gemäß der Gebührenordnung der Franckeschen Stiftungen Entgelte erhoben werden.

Zur Erteilung einer Veröffentlichungsgenehmigung wenden Sie sich bitte an die Leiterin des Studienzentrums, Frau Dr. Britta Klosterberg, Franckeplatz 1, Haus 22-24, 06110 Halle (studienzentrum@francke-halle.de)

Terms of use

All digital documents of the Francke-Portal are protected by copyright. They may be downloaded and printed only for non-commercial educational, research and private purposes. Attached provenance marks may not be removed.

Commercial or institutional use or publication of these digital documents in printed or digital form is not allowed without obtaining prior written permission by the Study Center August Hermann Francke of the Francke Foundations which can refer to other institutions as right holders. If digital documents are published, the Study Center is entitled to charge a fee in accordance with the scale of charges of the Francke Foundations.

For reproduction requests and permissions, please contact the head of the Study Center, Frau Dr. Britta Klosterberg, Franckeplatz 1, Haus 22-24, 06110 Halle (studienzentrum@francke-halle.de)

urn:nbn:de:gbv:ha33-1-216270

- Sin docilem *p* erudias sermone, scientia crescit *q*.
26. Rem patris oblimans *r*, matrem *r* quoque deinde repellet,
 Prodigus. opprobrio quanto pudor *r* occupat ambos,
 Indecorem ob natum; quem nec flamma indolis ulla,
27. Nullaque relligio frenat! Cessa, mea, desine, proles *e*,
 Increpitanti *u* aures voci dare! jamque relinques *x*,
 Dicta *r* etiam, quæ, te pridem sat scire *z*, putasti.
28. Pessimus irridet *a* testis *b*, quæ fata manere
 Perjuros, judex memorat. Pravi oris *c* hiatus
 Crimina deglutit *d*, quibus irritavit inertes.
29. At verò, Superùm fas contemnentibus *e*, alta
 Judicia impendent, æterno armata rigore *e*:
 Tergaque stultorum *f* horribili sectanda flagello *g*.

CAPUT VIGESIMUM.

Ebriosus, sapientie expers. 1. Rebellis, se ipsum lædit. 2. Fuga litis, gloria. 3. Piger, ultrò pauper. 4. Prudentum, unus alterum explorat. 5. Dicitur, non tam quod est, quàm quod esse oportet. 6. Justum, sequitur benedictio. 7. Regis vigilantia, purgat. Nemo sine maculis. 8, 9. Fraus omnis; abominatio. 10. Ingenia puerorum, præludunt. 11. Dona bona, non

(p) I, 5. i post. (q) Ibidem conf. II, 5. 9. XIV, 15. (r) XI, 3. XXIV, 15. XXVIII, 24. (s) X, 1. 2. (t) I, 8. (u) sup. 20. II, 2. c. IV, 13. VIII, 33. XII, 1. XVI, 22. (x) V, 23. n. (y) I, 2. (z) I, 4. III, 20. (a) conf. 29. I, 22. n. III, 34. (b) VI, 11. 19. XII, 17. XIV, 5. XIX, 5. 9. (c) X, 6. n. 32. XV, 28. (d) I, 12. XXI, 20. Eccl. X, 12. (e) I, 22. n. (e) I, 26. r. XIII, 18. t. (f) I, 22. o. (g) X, 13. XVIII, 6. XXVI, 3.

non nisi à DEO. 12. Labor de victu, non amat somnum. 13. Fuit turpis, tam in emtore, quàm venditore. 14. Vix nullum ore præstantius, se loquitur bona. 15. Sponsor temerarius, haud meretur miserationem. Mendax, meretur malum consequens. 16, 17. Neque cogitationes, neque actiones, sine consultatione utiles. 18. Proditionibus, & allectationibus dediti, fugiendi. 19. Filius impius, infaustus. 20. Haeres avidus, infaustus. 21. Vindicta, Deo relinquenda. 22. Dolus omnis, infaustus. 23. Arbitrii humani infirmitas. 24. Homo sibi ipse damnum infert sacrilegio, & voto temerario. 25. Regalis sapientie primaria pars, iustitia. 26. Bonam mentis, idem interius, quod lucis externum. 27. Custodia regis, veritas & misericordia. Decas juvenum, robur: senum, canities. 28, 29. Malus non emendatur sine plagis, ad vivum penetrantibus. 31.

Apotu immodico medicans nisi temperet usus;
Te scurram faciet vinum^b, & dominabitur ori,
Atque tuis manibus: nec non, per pocula frugum,
Zythusⁱ aget turbam victor, de more tyranni^b,
Inter abutentes. nullus, quem insania tanta
Errantem oblectatⁱ, Sophies arcana recludet^k.

2. Ut leo læsus, alens furias, fremit ore cruento^l;
Regia^m sic terret majestas: vulnere peccat^m
Ipse sibi illato, quicumque offenderit ipsamⁿ.
3. Gloria^o certa viro est, residere à lite^p remotum:

R

Nemo

PARALLELISMUS CAPITIS XX.

(h) Vinum, irrisor; sicera, tumultuans: per metonymiam effectus, ut XIX, 13. y. conf. I, 22. IV, 17. f. (i) XXXI, 4. 6. (i) V, 19, 20, 23. n. (k) Eph. V, 18. (l) XVI, 14. XIX, 12. u. (m) inf. 8. 26. 28. VIII, 13. r. (m) VIII, 36. e. oppos. XI, 17. (n) XIV, 16. XVI, 13. (o) III, 35. Eccl. VI, 12. (p) III, 30. z. sec.

- Nemo huic se immiscet¹, nisi sit temerarius, amens.
4. Frigoribus si quis, terram proscindere aratro,
Ignavus² refugit; largam, heu! veniente calore,
Vicini tantum messem³ spectabit egenus:
Spontè carens; stultèque petens⁴, quæ jussit abesse⁵.
5. Sicut aquas imas tegit alta vorago latentes⁶,
Consilium⁷ sic corda premunt: exhauriet illud
Vir, quem multa dies docuit discrimina rerum⁸.
6. Mos hominum; quisque⁹ ut proclamet¹⁰ quæque
benigna:
Quem verò invenies, præstet qui æqualia dictis¹¹?
7. Justus¹² nil sequitur, sibi quod non unica recti
Suaserit effigies¹³. ò dignâ sorte beati¹⁴!
Hæredes, qui ejus vestigia pulchra tenebunt!
8. Si rex¹⁵ ipse thronum judex conscendit, & altis
Facta, infecta, suis oculis vigil omnia lustrat:

9. Dis-

(q) XVII, 14. (r) VI, 6. t. (s) X, 5. (t) XXX, 7. i. (u) XIII, 4. XIV, 6.
HIERONYMI in b. l. translatio, nervosa. Qui nunc propter desidiam
in Dei servitio laborare neglexit, venturo die Regni mendicabit, & non dabi-
tur ei: quia, quæcunque seminaverit homo, hæc & metet. Bene ergo Re-
gnum Dei æstati comparatur; quia tunc mæroris nostri nubila transeunt, &
vita dies æterni solis claritate fulgescunt. (u) XVIII, 4. XIX, 21. (x) XVI, 1.
XIX, 20. t. & 21. d. (y) X, 23. d. (z) XV, 23. (a) XIX, 22. (b) XIII, 17.
XIV, 5. XXXI, 10. Conf. Eccles. XII, 16. & illic notata ex Hieronymo, huc
etiam referenda. (c) XVIII, 17. conf. Eccl. VII, 20. (d) II, 7. VI, 3. X, 9.
XIX, 1. (e) III, 13. VIII, 32. Eccl. X, 17. (f) sup. 2. inf. 26. XVI, 10, 12.
14, 15. XX, 2. 8. 26, 28. XXV, 5. XXIX, 4. eadem 14.

9. Dissipat & omne malum. Verè quis dixerit usquam?
Est mihi cor^k mundumⁱ: culpæ sum purus, & exfors!
10. Libra, alio atque alio cum pondereⁱ; vasaque plura
Diversi modii, tanquam uniusⁱ: unus & idem
Est hic uterque dolus, quem detestatur Jöva^m.
11. Quin etiam pueriⁿ arbitrium cognoscitur aptè
Moribus è teneris; jam nunc quid curet: an ultro
Castum^o opus, & dextrum lævo præferre labore.
12. Obsequiosam aurem^p, visumque haud vanatuentem^q,
Intra homines lapsos instaurat solus Jöva:
Cujus utrumque bonum hoc etiam.
13. Ne dilige somnum^r;
Ne tibi subrepat, germana soporis, egestas^r.
Insta, aperire oculos, victu ut fatière parando^r.
14. Hem, mala sunt! spectata minùs! sic arguet astu,
Mercatum veniens, haud contemnenda: sed absens
Efferet illa domi, plaudens sibi^u, perfidus emtor^u.
Odit qui incolumen fortunam, arcta! arcta! gemendo;

R. 2 Sub-

(g) XV, 7. conf. inf. 26. (h) Eccl. II, 15. (i) XVIII, 14. Eccl. VIII, 4.
(k) II, 2. c. 10. E III, 5. XIV, 35. m. (l) XV, 26. XVI, 2. XXII, 11. XXV, 4.
XXX, 12. Eccl. I, 16. F II, 21. (1) conf. 12. & inf. 25. VI, 16. XI, 4. a. (m)
III, 32. c. (n) XXII, 6. 15. XXIII, 13. XXIX, 15. (o) XVI, 2. (p) XV, 31.
XXV, 12. oppos. XXI, 13. XXVIII, 9. (q) III, 21. IV, 21. 25. (r) VI, 9,
10. c. (s) VII, 11. c. XXI, 17. XXIII, 21. XXX, 9. (t) XII, 11. (u) XXIII,
20. s. XXV, 14.

- Sublatam ex oculis incassum laudat, ineptus.
15. Aurum homini cessit, gemmarum^x & copia multa:
Vas tamen, est pluris, laborum^y, quando per ipsa
Effundit sese divina scientia coelo.
16. Nomine qui spondet peregrini, det tibi vestem^z!
Nempe: aliena quia est res, aut persona; receptas
17. Pignora iusta ab eo. Surrepta^a alimenta^b, quibusvis
Dulcia^c sunt: verum, non æquè dulcia, ut ista
Post rigida, ac durâ filice^d impletura palatum.
18. Consilio firmanda gravi, quæcunque volutat^e
Secum animus. si bella geris, tecum instrue cuncta,
Conciliique audi voces^f!
19. Secreta moventem^f,
Quæ reticenda latent; tacitâ cum fraude, notabis,
Ire, redire, velut vendentem crimina ficta:
Teque, oris patulis foribus lactare studentem^f,
Admiscere^g, cave.

20. Ma-

(x) III, 15. X, 18. 21. 32. XIV, 7. XV, 7. (y) I, 3. g. med. (z) VI, 1. XI, 15.
17. 18. XXII, 26, 27. XXVII, 13. dictum idem. (a) V, 10. XXVII, 13.
(b) IX, 17. XXIII, 3. XXVIII, 21. (c) III, 24. IX, 17.
XIII, 19. (d) vel ut sagittâ, seu fulgure. conf. XXX, 27. Ps. LXXXVII, 18.
HIERON. hoc illustrat exemplo beluonis, Luc. XVI, 24. cujus os calculo,
lapide ignito, fuerit impletum. Nam, quia in verbis supervacuis in epulando
defluerat, in linguâ amplius ardebat. (e) XIV, 1. 3. 9. XX, 22. XVI, 3.
XVIII, 21. (f) I, 5. XI, 14. XII, 5. XV, 22. XXIV, 6. (f) XI, 13. g. (f) II,
16. y. (g) XIV, 10. XXIV, 21.

20. Matrīve, patrīve, precatus
Dira ^b; sibi ipse facem ⁱ mediis extinguit in umbris ⁱ.
21. Est genus hæredum, citiùs qui prendere ^k notam,
Nituntur cupidi, sortem ^l; at, præpostera fata
Postremò ^m fugiet pedibus Fortuna citatis.
22. Ne dic ore, aut corde: malis mala quæq; rependens ⁿ,
Ultor ero! DOMINUM, memorem fandi atque nefandi,
Opperiens; sat habe, tibi quòd ferat ille salutem.
23. Ambiguos lapides ^o, librantum ^o, odère ^p Tonantis
Numina: nilque boni ^q lances portare dolosas ^r,
Permittunt; poenam meritas.
24. DEUS, ecce! gubernat
Gaudentis virtute viri ^r vestigia ^s: ab Ejus
Fonte fluunt motùs hujus, successibus aucti.
Nam, quid homo? quæ vis misero, quâ norit agenda?

R 3

25. In-

(b) X, 1. z. XXX, 11. 17. Eccl. VII, 21, 22. (i) XIII, 9. p. (i) VI, 23. VII, 9.
(k) XIX, 2. b. XXVIII, 20. 22. Eccl. V, 1. (l) III, 35. VIII, 21. XIV, 18.
Eccl. VII, 11. (m) conf. 7. V, 4. XIV, 12. 16. 25. XIX, 26. XXIII, 32.
XXIV, 20. (n) XII, 14. z. XXIV, 12. 29. (o) sup. 6, 7. (p) ibid. m.
(q) XVII, 26. XVIII, 5. XIX, 2. AMBROS. in Ps. XLVIII, 4. Admone-
mur, non tumultuarium proferre sermonem, sed exercitio quodam meditatio-
nis, & statera mentis internæ examinare dicenda; quia scriptum est: Sta-
tera fallax, non bonum. Et in Ps. LXI. Salomo significat eos, qui ra-
pinam inexplibili corde meditantur, & sobrietatem fronte prætendunt, conf. sup.
6. b. 9. k. [r] VI, 34. a. [s] II, 5, 6, 7. III, 5, 6, 7. IV, 12. V, 5. XIV, 8.
XVI, 9.

25. Infelix homini est laqueus ; sacrata JEHOVÆ,
 Absorbere " usu proprio: nec faustius ausum,
 Deinde x sibi votis y indignis velle mederi;
 Aut, captare modum, quo, suscepta, irrita reddat.
26. Discutit y injustos, scrutans examine justo,
 Rex sapiens: veluti que solent substernere plaustris
 Agricolaë frumenta; rotam z sic juris & ille,
 Supplicii que, super residum fera colla, reducit.
27. Mens humana, bonum quantum; si nempe lu-
 cernam a
 Hanc Pater instaurat, qualem donârat Adamo,
 Divini ardoris plenam! penetralia c quævis
 Lux DOMINI indagat b, ventrem que c, omnem que re-
 cessum c,
 Insidias que Erebi.
28. Ser-

[t] XII, 13. XIII, 14. XIV, 27. XVIII, 7. [u] conf. XXIII, 2. [x] sup. 17.
 XXIV, 27. [y] VII, 14. u. [y] sup. 8. [z] XXV, 11. [a] sup. 20. VI, 23.
 XIII, 9. XXIV, 20. [b] sup. 24. II, 3, 4. III, 6. & c. XXVIII, 12. [c] VII, 27.
 XVIII, 8. k. 20. t. XXII, 18. Eccl. X, 20. HIERONYM. in Lam. Jerem. c. I. Scien-
 dum est, quod in sacro eloquio ventris vel uteri nomine mens solet intelligi. Hinc
 est enim, quod per Salomonem dicitur: Lucerna Domini spiraculum homi-
 nis, quæ investigat omnia secreta ventris. Lux enim gratiæ, quæ de-
 super venit, spiraculum homini præstat ad vitam: quæ videlicet lux, omnia
 secreta ventris investigare dicitur, quia occulta mentis penetrat, ut ea, quæ
 de ipsa ledebant animam, ante ejus fiendo oculos reducat. Hinc ipse Jere-
 mias in anterioribus ait: Ventrem meum doleo; qui ut, ventrem suum
 quid dixisset, ostenderet, adjunxit: Sensus cordis mei turbati sunt.

28. *Servat custodia d Regem,
Gratia, cum Veri studio f: elementia, fulcrum est,
Quo sedes solii seros stabilitur g in annos.*
29. *Pulchra, juventuti, succrescit gloria, robur h:
Canitiesque, decus i senio!*
30. *Medicina i, scelesto
Lascivoque animo, superest hæc prima dicanda;*

Ut

Uteri utique nomine mens rectè accipitur: quia, sicut proles in utero concipitur, sic cogitatio in mente generatur. Et, sicut in ventre cibi, ita continentur in mente cogitationes. [d] II, 11. IV, 6. [e] XIX, 22. [f] Gratia & Veritas, conjunctim; III, 3. XVI, 6. conf. Job. I, 17. Rom. XV, 8, 9. 2. Cor. I, 20. Eph. IV, 17. 21, 24. ATHANASIUS, Apolog. ad Constantium. Ita rem examina, quasi Veritas tibi in consilio adsit; quæ Regum, & in primis Christianorum, tutela est. Cum eâ Vos regna administrare tutissimum est; quum dicat Scriptura: Misericordia & Veritas regi custodia est, & circumdabit in iustitia thronum ejus. Hanc quum Zorobabel ille sapiens ceteris anteferebat, victoriam retulit; acclamatumq; est ab universo populo: Magna res veritas, & prævalet omnibus. Esdr. 4. Si igitur apud alios accusatus essem, ad Tuam Majestatem provocarem: ut Apostolus dixit; Cæsarem appello! & cessatum est ab insidiis contra eum. Jam, cum apud Te calumniam mihi ausi sunt intentare, ad quem à Te, quæso, appellare potero? nisi ad Patrem Ejus, qui dicit: Ego cum Veritas! ut ille cor Tuum ad placabilitatem inclinet. Domine Omnipotens, Rex seculorum, Pater Domini nostri, Jesu Christi; tu per verbum Tuum imperium hoc famulo Tuo Constantio dedisti: Tu illumina mentem illius, ut cognitis mei calumniis, benevolenter recipiat meam excusationem, omnibusq; clarum ac manifestum reddat, quàm aures habeat confirmatas communitasq; veritate, solumque sibi, uti scriptum est, accepta esse labia justa! Ita enim solum regni fortunatum fieri, per Salomonem pronuntiasti. [g] X, 12. XVI, 6. 12. [h] V, 10. XXIV, 10. Eccl. IX, 10. XII, 1. 3. 5. [i] IV, 9. 1. [i] GEIER. moralis abstersio mali, conf. Levit. VI, 21. Prov. XXVII, 6. XXVIII, 23.